

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2021.4\(2\).14](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2021.4(2).14)
UDC 347.2:620.2(478)

THE NOTION, CLASSIFICATION AND IMPORTANCE OF GOODS CLASSIFICATION IN THE LIGHT OF THE NEW CIVIL REGULATIONS OF REPUBLIC OF MOLDOVA

Viorica Ursu*, ORCID ID: 0000-0003-4194-4799,
Natalia Chiriac, ORCID ID: 0000-0002-1189-2273

Technical University of Moldova, 168, Ștefan cel Mare bd., Chișinău, Republic of Moldova

*Corresponding author: Viorica Ursu, viorica.ursu@dp.utm.md

Received: 04. 12. 2021

Accepted: 05. 17. 2021

Abstract. Any natural or legal person has a heritage, i.e. a set of rights and obligations that are assessable in money or in other words, with economic value. The rights, obligations and goods to which they refer may be considered individually or as a legal universality belonging to a person. The goods are, without any doubt, the basis of the social wealth of any country and any society. The economic relations are mostly the relations about certain goods. Once they have acquired a legal form, they do not change their content, keeping the same object - goods. Therefore, the correct reflection of the place and role of goods in social relations is essential for the efficient management of the country's economy. According to the unanimous opinion of the legislator, theorists and practitioners, goods are one of the main objects of civil law. Thus, this article represents a synthesis that analyzes the notion of goods, as well as their classification and importance in the new regulation of the Republic of Moldova's Civil Code. This research is also important due to the fact that the new changes are related to some categories of new goods, but also the completion of the existing ones, which were not found in the previous rules, but which were introduced due to the development of new social relations and new categories of goods that have appeared in our society.

Keywords: *goods, work, heritage, asset, heritage right, economic value.*

Adnotare. Orice persoană fizică sau juridică are un patrimoniu, adică un ansamblu de drepturi și obligații care sunt evaluabile în bani sau altfel spus, cu valoare economică. Drepturile, obligațiile și bunurile la care se referă acestea pot fi luate în considerare în mod individual sau ca o universalitate juridică aparținând unei persoane. La rândul său bunurile, constituie, fără îndoială, baza bogăției sociale a oricărei țări și a oricărei societăți. Relațiile economice sunt în cea mai mare parte relații despre anumite bunuri. După ce au dobândit o formă juridică, nu își schimbă conținutul, păstrând același obiect – bunuri. Prin urmare, reflectarea corectă a locului și rolului bunurilor în relațiile sociale este esențială pentru gestionarea eficientă a economiei țării. Conform opiniei unanime a legiuitorului, a

teoreticienilor și a practicienilor, bunurile reprezintă una dintre principalele obiecte din dreptul civil. Astfel, prezentul articol reprezintă o sinteză care pune în discuție noțiunea de bun, cât și clasificarea și importanța bunurilor în noua reglementare a CC a RM. Această cercetare este importantă și datorită faptului, că noile modificări țin de unele categorii de bunuri noi, dar și completarea celor deja existente, care nu s-au regăsit în normele anterioare, dar care au fost introduse datorită dezvoltării noilor relații sociale și noilor categorii de bunuri apărute în societatea noastră.

Cuvinte cheie: *bun, lucru, patrimoniul, activul patrimonial, drept patrimonial, valoare economică.*

1. Introducere. În raporturile juridice patrimoniale, conduita părților se referă adesea la lucruri. De regulă, însă, lucrul este luat în considerare ca obiect derivat al raportului juridic civil. Astfel, bunurile constituind doar un obiect material al acestei acțiuni sau inacțiuni. Bunurile sunt numite și obiecte externe al raportului juridic civil. Deși majoritatea obiectelor derivate ale raportului juridic civil sunt bunurile, acestea nu sunt unice, ca ex: anumite valori personale nepatrimoniale ca imaginea, reputația, operele literare, artistice, științifice, rezultatele creației intelectuale, serviciile [1, p. 235].

2. Noțiunea de bun. Într-un prim înțeles, termenul *bun* desemnează orice lucru cu privire la care pot exista drepturi (și obligații) patrimoniale. Într-un al doilea înțeles, mai larg, termenul *bun* desemnează orice element al activului patrimonial al unei persoane; cu alte cuvinte, *bunul*, în sens larg, se referă nu numai la lucruri, ci și la drepturile privitoare la acele lucruri [2, p. 209].

Bunul, în sens restrâns, reprezintă valoarea economică ce este utilă pentru satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale omului și care este susceptibilă de apropiere (însușire) sub forma drepturilor patrimoniale [3, p. 97].

Codul civil al RM, în art. 455 alin. (1), dispune că „*bunurile sunt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective și drepturile patrimoniale*”. În sensul atribuit de legiuitor termenului *bun* din articolul nominalizat, acesta include orice element al activului patrimonial al persoanei, adică atât lucrurile și animalele, cât și drepturile asupra lor sau, altfel spus, atât lucrurile, cât și drepturile patrimoniale care pot fi reale și obligaționale. De exemplu, bunuri sunt lucrurile care au existență materială și valoare economică, operele științifice, literare, artistice, invențiile etc. dacă au valoare economică și sunt susceptibile de drepturi patrimoniale, drepturi de creață[1, p. 236 - 237].

Prin urmare, legiuitorul, în categoria de bunuri a inclus atât lucruri, cât și drepturile patrimoniale. După cum se poate observa, CC RM face distincție între bun și lucru [4, p. 39]: *Lucruri sunt obiectele corporale în raport cu care pot exista drepturi și obligații civile.* Corelația dintre bun și lucru, conform dispozițiilor art.455, constă în faptul că bunul este genul, iar lucrul este specia. În majoritatea cazurilor, Codul civil utilizează termenul bun, chiar și atunci când, evident, este vorba de lucruri (de exemplu în art. 458 - 471, 482 - 496, 500 - 530, 536 - 542 etc.). Doar în câteva articole din cod este utilizat termenul lucru [5, art. 458, 460 - 461, 1108].

Și doctrina face distincție între bun și lucru. Putem defini astfel bunul ca fiind *acea valoare economică ce este utilă pentru satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale omului și este susceptibilă de apropiere sub forma dreptului patrimonial* [6, p. 78].

În literatura de specialitate este susținută ideea că prin lucru se înțelege „*tot cea ce există în realitate sau numai în imaginație*”, ori, „*tot ceea ce se află în natură și este perceptibil prin simțuri, adică tot ceea ce are o existență materială*”.

Cu alte cuvinte, prin lucru se înțelege tot ceea ce se află în natură, fiind perceptibil prin simțuri, având o existență materială (terenuri, case, autoturisme etc.). Uzual, în drept, lucrurile iau numele de bunuri, avându-se în vedere avantajele pe care acestea le procură omului. De aceea, în majoritatea cazurilor se susține că prin bunuri se înțeleg lucrurile utile omului pentru satisfacerea necesităților sale materiale și culturale, susceptibile de apropiere, sub forma drepturilor patrimoniale [1. p. 237-238].

Pentru ca să devină bun în sens juridic, un lucru trebuie:

- a) să fie util omului;
- b) să aibă o valoare economică;
- c) să fie susceptibil de apropiere, sub forma unor drepturi ce intră în componența unui patrimoniu, a unei persoane fizice, fie al unei juridice. Numai în cazul în care lucrul întrunește aceste trei calități se poate vorbi de bun în sensul dreptului civil.

Unele lucruri nu pot fi considerate bunuri, deoarece nu sunt susceptibile apropierii, după cum o cere și art. 455 alin. (1). Atribuim acestei categorii de lucruri luna, soarele și alte corpuri cerești, care, deși au valoare economică și sunt utile omului, nu pot fi apropiate prin folosire, prin ocupație sau prin alte mijloace. La fel, nu poate fi însușit sau să se facă stăpân nici pe aerul atmosferic. Se poate pune totuși o întrebare: oare “aerul din Carpați” comercializat în orașe mari, unde aerul e foarte poluat, în recipiente speciali, nu sunt exemple potrivit cărora condiția referitoare la susceptibilitatea de a fi însușite, sub forma drepturilor patrimoniale, este relativă?

Probabil, unele dintre aceste lucruri cândva vor putea fi considerate bunuri în sensul dreptului civil. De exemplu, nu este exclus faptul că omul cândva va locui pe Lună sau pe alte planete, care, la momentul actual, nici nu sunt cunoscute [7, p. 92 - 93].

Astfel, un autor [8], pe buna dreptate, apreciază: “...aceste condiții sunt relative în timp și în spațiu și trebuie privite în perspectiva istorică, lucruri inutile la un moment dat pot deveni apoi utile (de pilda reciclarea deșeurilor), sau nesuscetibile de apropiere (ca spațiul cosmic de pilda) putând deveni, în viitor, obiecte ale unor drepturi (sub forma resurselor minerale extrase din alte corpuri cerești, sau a resurselor energetice oferite de vântul solar)”.

În ultimul timp, se discută asupra faptului dacă organele omului pot fi considerate bunuri.

Așadar, după părerea autoarei ruse Krasavcikova, organele și țesuturile umane reprezintă valori personale nepatrimoniale, în legătură cu care apar relații civile pe fundalul actului de donație și transplant, iar după extragerea materialului biologic de la o persoană concretă acestea își pierd determinarea lor personal-individuală [9, p. 101].

Cea mai răspândită viziune este însă aceea conform căreia organele și țesuturile detașate de organism se atribuie la categoria de bunuri limitate în circuitul civil [10, p. 87].

Corpul uman nu poate fi privit ca un bun și nu poate face obiectul unui raport juridic patrimonial. Această concluzie se impune cu titlu de principiu general, chiar dacă nu este prevăzută expres în legislația în vigoare, dar ea poate fi dedusă din alin.(1) art.27 și alin.(2) al art. 28 din Legea nr. 42 din 06.03.2008 [11].

Art. 44 al CC prevede expres că orice acte juridice care au ca obiect conferirea unei valori patrimoniale corpului uman, elementelor sau produselor sale sunt lovite de nulitate absolută, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.

De asemenea, art.27 al Legii privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane [11] interzice obținerea de profituri financiare ca urmare a donării de organe, țesuturi sau celule umane. Donarea și transplantul de organe, țesuturi și celule nu pot constitui obiectul unei tranzacții materiale. Se interzice popularizarea necesității transplantului de organe, țesuturi și/sau celule în scopul de a propune sau a obține profituri financiare sau avantaje corespunzătoare.

În contextul dispozițiilor art.455, se poate spune că orice lucru este un bun, dar nu orice bun este un lucru. Astfel, se confirmă o dată în plus corelația dintre acești doi termeni: de gen (bun) și de specie (lucru) [7, p. 93].

Pornind de la conținutul art.455, bunul poate fi definit ca lucru față de care pot exista drepturi și obligații patrimoniale și care poate fi folosit în viața socială, precum și ca drept patrimonial [7, p. 94].

Un loc aparte în Codul civil îl ocupă reglementările referitoare la animale. Art. 457 prevede: „*Animalele nu sunt lucruri. Ele sunt ocrotite prin legi speciale. În privința animalelor se aplică dispozițiile referitoare la lucruri, cu excepția cazurilor stabilite de lege*”.

Din conținutul acestei norme reiese că, deși animalele nu pot avea calitatea de subiect de drept, ele nu sunt egalate cu lucrurile și, în privința lor, se instituie reguli speciale de comportament al subiectelor de drept. De exemplu, o reglementare specială există în art. 517 alin. (3) din Codul civil, care prevede modalitatea de dobândire a dreptului de proprietate asupra bunului găsit. Această particularitate constă în faptul că dacă o persoană a dobândit, în conformitate cu art. 517 dreptul de proprietate asupra unui animal, fostul proprietar poate, în cazul în care se va constata existența unei afecțiuni în privința sa din partea animalului sau comportamentul crud al noului proprietar față de animal, să ceară restituirea acestuia [1, p. 239].

Legislația RM stabilește pedepse pentru cruzimea față de animale [12, art. 222¹; 8, art. 157].

Deși animalele nu sunt considerate lucruri, totuși, în ceea ce privește modul de dobândire, posesiune, folosință, dispoziție sunt aplicabile regulile cu privire la lucruri, excepție făcând cazurile prevăzute de lege. Prin urmare, și asupra animalelor oamenii, în principiu, pot avea aceleași drepturi: dreptul de proprietate, dreptul de închiriere, dreptul de a le vinde, dona, a le da în folosință etc. [7, p.94].

3. Noțiunea de *bun*, în sensul art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Convenția nu dă nicio definiție a termenului *bun*, de aceea, elementele acestei noțiuni trebuie căutate în jurisprudența de la Strasbourg.

Se poate face o deducție generală că termenul *bunuri*, așa cum este utilizat în art. 1, acoperă trei mari categorii: drepturile reale, în sensul clasic al termenului, drepturile personale și drepturile nemateriale [13, p. 476].

În plus, pentru a intra în domeniul de aplicare al art.1, un bun trebuie să corespundă unui anumit număr de criterii: el trebuie să fie suficient de individualizabil și cuantificabil și să poată face obiectul unei transmise. De exemplu, un permis de conducere nu este un obiect de proprietate. El nu depinde de altfel, în dreptul francez, de regimul de drept comun de restituire a obiectelor sechestrate. Această afirmație trebuie totuși nuanțată cu recunoașterea pretoriană a bunurilor „nemateriale”. Anume din astfel de considerente

Curtea de Casație a recunoscut „o valoare patrimonială” numărului de cod al unei cărți bancare [13, p. 476].

În plus, un bun, în principiu, trebuie să fie actual și să existe la momentul atingerii: nu poate fi vorba de un drept potențial sau aleatoriu. Astfel, în cauza *Van der Mussele*, Curtea a estimat că nu puteau constitui un bun onorariile datorate unui avocat numit din oficiu și pe care acesta nu le-a primit din cauza incapacității de plată a clientului său, acestea având în speță un caracter viitor și nesigur.

Cu toate acestea, se pare că nu mai este absolut necesar ca bunul să fie materializabil: o creanța vizavi de stat este considerată un bun în sensul Convenției, soluție adnotată de Curte privind creditul de TVA, speță în care ea a considerat un bun „speranța legitimă de a obține rambursarea [de TVA plătită pe nedrept]” [1, p. 241].

Fosta Comisie a estimat că pentru a răspunde criteriilor din art.1, Prot. ad., bunul trebuie să aibă „o valoare nesupusă riscurilor vieții economice”. Această decizie, de altfel izolată, este foarte criticabilă în măsura în care referința la „riscurile vieții economice” este periculoasă, căci este aplicabilă tuturor bunurilor, fie reale (fluctuațiile de pe piața imobiliară, deprecierea în timp a valorii unui vehicul) sau nemateriale (pachet de acțiuni a căror valoare în timp nu este niciodată fixă); anume cu ocazia unei spețe privind un portofoliu de valori mobiliare fosta Comisie va reveni la o jurisprudență total opusă, atitudine adoptată ulterior și în cauza *Lupuleț c/României*.

În schimb, un drept de proprietate stins sau pierdut prin prescripție nu mai este un bun în sensul Protocolului nr.1: „Speranța de a obține recunoașterea dreptului de succesiune asupra unui vechi drept de proprietate care nu este susceptibil de exercitare efectivă de mult timp (...) nu mai constituie un bun în sensul art. 1”. În plus, dreptul de proprietate trebuie dovedit cu ajutorul unui titlu sau al unui alt mod de probă admis de legislația statului. De exemplu, în dreptul francez anumite documente administrative nu sunt suficiente pentru stabilirea proprietății, cum ar fi certificatul de înmatriculare a unui autovehicul, care doar atestă înmatricularea acestuia și permite punerea sa în circulație [13, p. 477].

4. Clasificarea bunurilor. Varietatea bunurilor și necesitatea stabilirii regimului lor juridic impun o clasificare a lor. Codul civil clasifică bunurile după cum urmează:

1. Bunuri aflate în circuitul civil, bunuri scoase din circuitul civil și bunuri limitate în circuitul civil [5, art. 457];

2. Bunuri imobile și bunuri mobile [5, art. 459];

3. Bunuri divizibile și bunuri indivizibile [5, art. 466];

4. Bunuri principale și bunuri accesorii [5, art. 467];

5. Bunuri fungibile și bunuri nefungibile [5, art. 468];

6. Bunuri determinate individual și bunuri determinate generic [5, art. 469];

7. Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile [5, art. 470];

8. Bunuri ale domeniului public și bunuri ale domeniului privat [5, art. 471];

9. Universalități de bunuri [5, art. 472];

10. Bunurile frugifere și bunuri nefrugifere [5, art. 473 - 474 (fructe și produse)];

11. Conținutul digital și bunul digital [5, art. 477];

12. Bunurile corporale și incorporale [5, art. 455];

13. Bunurile culturale mobile [5, art. 481]

14. Obiectele de proprietate intelectuală [5, art. 476].

4.1. După regimul circulației juridice distingem: *bunuri care se află în circuitul civil, bunuri care sunt supuse unui regim special de circulație și bunuri scoase din circuitul civil.* Conform art.457 CC RM, „*Bunurile pot circula liber, cu excepția cazurilor când circulația lor este limitată sau interzisă prin lege*”.

a) **Bunuri care se află în circuitul civil** – sunt cele care pot face obiectul actelor juridice civile. De regulă, bunurile sunt în circuitul civil. Deci, legea (și numai legea) trebuie să prevadă, în mod expres, excepțiile. Bunurile aflate în circuitul civil sunt toate bunurile alienabile, ce se pot urmări de creditori și se pot dobândi și pierde prin prescripție. Din categoria bunurilor aflate în circuitul civil fac parte bunurile de consum, bunurile de uz casnic, gospodăresc.

b) **Bunuri supuse unui regim special de circulație** – acele bunuri care deși se află în circuitul civil, totuși, au un regim special de circulație în ce privește circulația lor, cu alte cuvinte, circulația acestora este limitată. Bunurile care sunt limitate în circuitul civil pot fi dobândite, deținute, folosite și înstrăinate în anumite condiții prevăzute de lege. În principiu, restricțiile ce privesc circulația bunurilor se pot referi fie la subiecte de drept care pot dobândi și înstrăina aceste bunuri, fie la condițiile de încheiere a actelor juridice cu aceste bunuri. Așa de exemplu, conform prevederilor art.7 din Legea cu privire la arme [14], permisul de procurare a armelor letale și neletale supuse autorizării și, după caz, permisul de armă se acordă persoanelor prevăzute în art.8 alin.(1) dacă nu se află în una din situațiile specificate în alin. (2) din prezentul articol și întrunesc cumulativ următoarele condiții: au împlinit vârsta de 21 de ani; au absolvit un curs de instruire teoretică și practică de mânăuire a armei de foc, organizat de o persoană juridică acreditată în domeniu, în condițiile legii, cu excepția personalului atestat din cadrul autorităților administrației publice care au competențe în domeniul apărării naționale, securității statului și al ordinii publice; dispun de condiții pentru asigurarea securității și integrității armelor și a munițiilor; sunt apte din punct de vedere psihologic și medical pentru a deține și a folosi arme și muniții; au calitatea impusă de lege, atestată prin documente prevăzute în normele de aplicare a prezentei legi, în funcție de destinația armelor.

La fel, au o circulație limitată monumentele, adică bunurile ce fac parte din patrimoniul cultural, în conformitate cu Legea 1530/1993, materialele explozive, produsele și substanțele toxice, obiectele de cult etc.

c) **Bunuri scoase din circuitul civil** – acele bunuri care nu pot face obiectul actelor juridice. Bunurile scoase din circuitul civil sunt inalienabile – nu pot fi înstrăinate. Sunt scoase din circuitul civil lucrurile care:

- prin natura lor, nu sunt susceptibile de apropiere, sub forma dreptului de proprietate sau a altor drepturi reale, cum ar fi: aerul, apele curgătoare, spațiul cosmic;
- bunurile domeniului public în conformitate cu prevederile art.471;
- alte categorii de bunuri care prin lege sunt scoase din circuitul civil.

Importanța acestei clasificări se manifestă în ceea ce privește valabilitatea actelor juridice civile sub aspectul obiectului lor. Astfel, nerespectarea prevederilor legale care supun unor condiții actele juridice privitoare la anumite bunuri atrage, pe lângă nulitatea respectivelor acte, și răspunderea contravențională sau penală [15, p. 45].

De exemplu, art. 290 din Codul penal [12] stabilește sancțiune penală pentru purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea armelor de foc, precum și sustragerea lor, cu excepția armei de vânătoare cu țevă lisă, sau a munițiilor fără autorizația corespunzătoare. Astfel, *se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 950*

unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani. Aceleași acțiuni săvârșite de două sau mai multe persoane se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Art. 360 al Codului Contravențional [16] stabilește sancțiune contravențională pentru încălcarea modului de comercializare și/sau de înstrăinare a armelor letale sau neletale și/sau a munițiilor aferente. Astfel, *comercializarea armelor letale sau neletale și/sau a munițiilor aferente persoanelor care nu sunt autorizate în modul stabilit de legislația în vigoare se sancționează cu amendă de la 240 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu privarea de dreptul de a desfășura o astfel de activitate pe un termen de la 3 luni la un an. Iar încălcarea modului de înstrăinare a armelor letale sau neletale supuse autorizării și/sau a munițiilor aferente sau transmiterea acestora unei persoane neautorizate în modul stabilit de legislația în vigoare se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale cu privarea de dreptul de deținere sau port și folosire a armei pe un termen de la 2 ani la 5 ani.*

4.2. În funcție de natura bunurilor și calificarea dată de lege, distingem: *bunuri mobile și bunuri imobile.*

a) **Bunurile imobile.** Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, „*bunurile imobile reprezintă lucruri care au o așezare fixă, stabilă și care, așadar, nu pot fi mutate dintr-un loc în altul, fără să-și piardă destinația inițială sau identitatea*” [17].

Codul Civil al Republicii Moldova nu conține definiția de „bunuri imobile”, însă art. 459 alin. (2) prevede: „*Bun imobil se consideră terenul înregistrat în Registrul bunurilor imobile sub număr cadastral distinct*”. Modificările operate la Codul civil au drept obiectiv revenirea la sistemul tradițional de a reglementa regimul bunurilor imobile, și anume, se revine la principiul că tot ce se află pe teren face parte din teren (*superficies solo cedit*) [18, p. 17]. În acest sens, se introduce regula că bun imobil se consideră terenul, iar construcțiile, lucrările, drumurile, alte amenajări de pe el fac parte componentă din teren (aceste reglementări se regăsesc în codurile civile europene). Astfel, proprietarul terenului cu construcție nu poate vinde sau ipoteca construcția, dar păstra terenul.

Art. 459 alin. (3) CC RM prevede: „*Rămân bunuri imobile materialele separate în mod provizoriu de un teren, pentru a fi reîntrebuințate, atât timp cât sunt păstrate în aceeași formă, precum și părțile integrante ale unui bun imobil care sunt detașate provizoriu de acesta dacă sunt destinate reamplasării. Materialele aduse pentru a fi întrebuințate în locul celor vechi devin bunuri imobile*”.

Astfel, materialele separate în mod provizoriu de un teren atât timp cât sunt păstrate în aceeași formă, cum ar fi de exemplu cărămizile din ziduri cu condiția că acestea să fie reîntrebuințate în aceeași construcție și părțile integrante ale unui bun imobil care sunt detașate provizoriu de acesta dacă sunt destinate reamplasării, de exemplu unele elemente ale construcțiilor care sunt separate pentru a fi întrebuințate în altă construcție. În cazul în care materialele vechi sunt înlocuite cu altele noi, atunci acestea preiau locul celor vechi și deci devin bunuri mobile. Această calificare dată unor bunuri este o ficțiune legală necesară pentru a supune bunurile aceluiași reguli ca și pentru imobilul la care sunt atașate [19, p. 336].

Constituie parte componentă a bunului imobil lucrurile și lucrările atașate permanent la teren, precum clădirile, construcțiile subterane (chiar dacă se extind asupra altor terenuri), obiectele acvatice separate, plantațiile prinse de rădăcini, roada neculeasă.

Această regulă se aplică indiferent dacă aceste părți componente sunt sau nu sunt înregistrate în Registrul bunurilor imobile în mod separat [5, art. 460, alin. (1)].

Totodată, nu constituie parte componentă a bunului imobil:

– clădirile și alte lucruri și lucrări atașate permanent la teren, care sunt construite pe terenul altuia pe baza unui drept de suprafață, precum și lucrurile atașate la teren pentru un scop temporar [5, art. 460, alin. (2)];

– rețelele de utilitate sau lucrările de utilitate amplasate pe bunul imobil care au fost construite de către un terț pe baza unui drept de suprafață sau în privința cărora proprietarul bunului imobil îi incumbă obligația legală de a le tolera [5, art. 460, alin. (3)].

Clădirile și alte lucruri și lucrări atașate permanent la teren care rămân pe teren la stingerea dreptului de suprafață devin parte componentă a terenului [5, art. 460, alin. (5)].

Constituie parte componentă a clădirii lucrurile și lucrările din care clădirea este construită sau care sunt atașate ei în mod permanent și care nu pot fi separate fără a deteriora în mod substanțial clădirea sau lucrul ori lucrarea supusă separării [5, art. 461, alin. (1)].

Lucrul sau lucrarea atașată la o clădire pentru un scop temporar nu este parte a acelei clădiri [5, art. 461, alin. (2)].

Constituie bun imobil unitatea în condominiu împreună cu cota-parte corespunzătoare din dreptul de proprietate sau de suprafață asupra terenului, părților din clădire altele decât unitățile și altor părți comune ale condominiului [5, art. 462, alin. (1)].

Unitatea și cota-parte corespunzătoare din dreptul asupra părților comune nu pot fi înstrăinate sau grevate decât împreună [5, art. 460, alin. (2)].

Proprietatea terenului se întinde și asupra subsolului și a spațiului de deasupra terenului, cu respectarea limitelor legale [5, art. 463, alin. (1)].

În condițiile legii, proprietarul poate face, deasupra și în subsolul terenului, toate construcțiile, plantațiile și lucrările pe care le găsește de cuviință și poate trage din ele toate foloasele pe care acestea le-ar produce. El este ținut să respecte, în condițiile și în limitele determinate de lege, drepturile terților asupra resurselor minerale ale subsolului, izvoarelor și apelor subterane, lucrărilor și instalațiilor subterane și altora asemenea [5, art. 463, alin. (2)].

Apele de suprafață și albiile acestora aparțin proprietarului terenului pe care se formează sau curg, în condițiile prevăzute de lege. Proprietarul unui teren are, de asemenea, dreptul de a apropria și de a utiliza, în condițiile legii, apa izvoarelor și a lacurilor aflate pe terenul respectiv, apa freatică, precum și apele pluviale [4, art. 463, alin. (3)].

Conform art. 464 CC RM nou, „Prevederile referitoare la bunurile imobile și mobile se aplică în modul corespunzător și drepturilor reale asupra acestor bunuri”. Bunurile imobile, grevările acestor drepturi, apariția, modificarea și încetarea lor sunt supuse înregistrării de stat. Cadastrul bunurilor imobile asigură recunoașterea publică a dreptului de proprietate și a altor drepturi patrimoniale asupra bunurilor imobile, cât și ocrotirea de stat a acestor drepturi. Drepturile reale asupra bunurilor imobile vor lua naștere doar în cazul în care vor fi înregistrate în Registrul bunurilor imobile. Aceeași regulă va fi aplicabilă și în cazurile de modificare și încetare a acestor drepturi. Drept consecință, drepturile reale asupra bunurilor reale vor fi opozabile terților doar dacă au fost înregistrate în Registrul bunurilor imobile. Organul care efectuează înregistrarea este obligat să elibereze, în termen de 3 zile, oricărei persoanei fizice care s-a legitimat și a depus a cerere scrisă sau persoanei juridice care l-a

sesizat oficial informațiile solicitate despre toate drepturile înregistrate asupra oricărui bun imobil [5, art. 464].

Totodată, prin lege, la categoria de bunuri imobile pot fi raportate și alte bunuri [5, art. 459 alin. (4)]. Codul civil, prin prevederea din acest articol, admite posibilitatea răsfrângerii regimului juridic al bunurilor imobile și asupra altor categorii de bunuri, dar cu condiția ca acest lucru să fie expres prevăzut de lege.

Codul funciar al RM, în art. 2¹ stipulează că constituie bunuri imobile: „sectoarele de teren și obiectele aferente acestora (solul, bazinele de apă închise, pădurile, plantațiile multianuale, clădirile, construcțiile, edificiile etc.), strămutarea cărora este imposibilă fără a cauza pierderi directe destinației lor” [20, art. 2, alin. (1)].

Legea cadastrului bunurilor imobile [21] nu diferențiază bunurile imobile de cele mobile, însă în art.4 se enumeră obiectele înregistrării în cadastru. Astfel, la categoria bunurilor imobile ca obiect al înregistrării sunt atribuite: terenurile; clădirile și construcțiile legate solid de pământ; apartamentele și alte încăperi izolate. De asemenea, în Registrul bunurilor imobile pot fi înregistrate locurile de parcare din clădire, delimitate în conformitate cu instrucțiunile pentru executarea lucrărilor cadastrale, porțiunile de subsol, obiectivele acvatic separate, precum și plantațiile prinse de rădăcini (plantațiile perene) înființate în conformitate cu normele stabilite de legislație.

Legea cu privire la formarea bunurilor imobile [22], în articolul 8 enumeră bunurile imobile care pot/nu pot fi formate ca obiect independent de drept. Astfel, pot fi formate ca obiect independent de drept:

- a) terenurile cu sau fără construcții;
- b) construcțiile, inclusiv cele nefinalizate;
- c) apartamentele;
- d) încăperile izolate, dacă sunt respectate condițiile art. 7 al legii.

Totodată, nu pot fi formate ca obiect independent de drept:

- a) încăperile din apartamente sau case individuale care nu corespund condițiilor prevăzute de art. 7 al legii;
- b) construcțiile auxiliare ale căror funcții sunt legate direct de construcția principală;
- c) instalațiile ingineresti;
- d) anexele de deservire a gospodăriei, dacă este imposibilă specificarea dependenței lor funcționale sau dacă folosirea lor nu este definită;
- e) gardurile, pereții, bornele de hotar, alte instalații ale căror funcții sunt legate direct de teren sau de construcția principală.

Observăm că o astfel de clasificare în legislația RM este întâlnită pentru prima dată.

Codul fiscal al RM [23], în art. 276, pct. 2, dă următoarea definiție a „bunurilor imobiliare” – *terenurile, clădirile, construcțiile, apartamentele și alte încăperi izolate, a căror strămutare este imposibilă fără cauzarea de prejudicii destinației lor.*

b) Bunuri mobile. Art. 459 alin. (5) CC RM nou: „Bunurile care nu sunt raportate la categoria de bunuri imobile, inclusiv banii, valorile mobiliare și alte titluri de valoare, sunt considerate bunuri mobile”.

Importanța clasificării bunurilor în mobile sau imobile constă în stabilirea regimului juridic al bunurilor imobile și al celor mobile, care este diferit [24]. Astfel, în dreptul civil:

– în ceea ce privește înstrăinarea lor, formele de publicitate se aplică în principal actelor juridice, având ca obiect bunuri imobile; la înstrăinarea bunurilor imobile se cere respectarea formei autentice [5, art. 323];

- în ceea ce privește garanțiile reale, bunurile mobile pot forma obiectul unui gaj sau al unei garanții reale mobiliare, iar bunurile imobile pot forma obiectul unei ipoteci;
- în ceea ce privește prescripția extinctivă, acțiunea în revendicare se prescrie diferit după cum privește un bun mobil sau imobil;
- în cazul bunurilor imobile, dreptul de proprietate se dobândește la data înscrierii în Registrul bunurilor imobile, cu excepțiile prevăzute de lege;
- renunțarea la dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile se face printr-o declarație autentificată notarial și înscrisă în Registrul bunurilor imobile;
- pentru actele de dispoziție asupra bunurilor imobile proprietate comună în devălmășie este necesar acordul scris al tuturor coproprietarilor devălmași;
- dacă bunurile succesoriale se află în diferite locuri, cel al deschiderii succesiunii va fi considerat locul unde se află partea cea mai valoroasă a bunurilor imobile;
- bunurile imobile se bucură de o protecție legală mai puternică; unele bunuri mobile (nave, aeronave, fondul de comerț etc.) au un regim juridic asemănător imobilelor [25];
- bunurile imobile proprietate comună a soților pot fi înstrăinate numai cu consimțământul expres al ambilor soți, în timp ce în cazul înstrăinării bunurilor mobile funcționează regula mandatului tacit reciproc între soți.
- o condiție importantă la înstrăinarea bunurilor imobile este capacitatea deplină de exercițiu a înstrăinătorului;
- acțiunea în materie imobiliară este de competența instanței locului situării bunului, în timp ce în materie mobilă competența este a instanței domiciliului părâtului;
- în dreptul internațional privat, legea aplicabilă în materie imobiliară este legea statului în care se găsesc bunurile (*lex rei sitae*), iar în materie mobilă, în privința anumitor categorii de bunuri (nave, aeronave) se aplică legea statului sub al cărui pavilion navighează, iar mărfurile în tranzit sunt supuse legii locului de expediție;
- înstrăinarea anumitor bunuri imobile este supusă, uneori, unor cerințe mai riguroase (terenul agricol nu poate fi înstrăinat decât unui cetățean al RM);
- executarea silită este supusă unor reguli diferite, după cum se urmărește un bun mobil sau imobil;
- în situația unirii unui bun imobil cu un bun mobil, bunul imobil este considerat bunul principal.

Importanța aceste clasificări rezultă din regimul juridic aplicat în mod diferit la bunurile mobile și imobile. Ca exemplu:

a) *Regimul înstrăinării bunurilor.* Pentru bunurile imobile, pentru actele de înstrăinare legiuitorul stabilește forma scrisă și autentificată notarial, pentru bunurile mobile - nu este stabilit același lucru în legislație, astfel părțile determină de comun acord forma contractului.

b) *Dovada proprietății.* Dacă vorbim de bunul mobil, atunci acesta se prezumă că aparține posesorului bunului, adică legea nu cere niște condiții de opozabilitate. Referitor la bunul imobil, dovada proprietății se face doar prin acte doveditoare.

c) *Momentul transmiterii dreptului de proprietate.* Dreptul de proprietate asupra unui bun mobil se consideră dobândit din momentul din care dobânditorul a intrat în posesia asupra bunului. Pentru bunurile imobile, momentul dobândirii dreptului de proprietate este raportat la momentul înscrierii dreptului în registrul bunurilor imobile

(excepții, ca ex. moștenirea, unde dreptul de proprietate se dobândește la momentul deschiderii moștenirii etc).

d) *Exercitarea drepturilor comune.* Dacă ne referim la bunul mobil ce se află în proprietatea comună în devălmășie, în cazul când unul dintre soți dorește să dispună de acest bun, o face doar cu acordul expres al celuilalt soț. În cazul înstrăinării bunului mobil, în cadrul proprietății comune în devălmășie, nu este necesar acest acord expres, ca la bunurile imobile, fiindcă acordul se prezumă.

4.3. După cum pot fi sau nu împărțite fără să își schimbe destinația, bunurile se clasifică în *divizibile și indivizibile*.

a) **Bunul divizibil** este cel care poate fi partajat în natură fără a i se schimba destinația economică [5, art. 466 alin. (1)]. De exemplu, o cantitate de 100 l vin poate fi așezată în butoaie de diferite mărimi; un cupon de stofă măsurând 100 m poate fi împărțit în cupoane mai mici etc.). Divizibilitatea rezultă din natura lucrului [25, p. 113].

Urmează să precizăm că divizibilitatea bunurilor trebuie să fie privită sub două aspecte: sub aspect fizic și sub aspect juridic. Sub aspect fizic sunt divizibile numai bunurile corporale, dat fiind faptul că materia în sine este întotdeauna divizibilă. Divizibilitatea fizică presupune existența a trei condiții:

- părțile din care era compus bunul să posede calitățile individuale ale întregului;
- Părțile, în urma diviziunii, să rămână proprii pentru destinația economică pe care o avea întregul;
- părțile să nu sufere o depreciere valorică disproporționată [1, p. 250].

b) **Bunul indivizibil** este cel care nu poate fi împărțit în mai multe fragmente, părți, bucăți etc., fără a i se schimba destinația (de ex.: o haină, o mașină de scris, un calculator, un tablou, un animal viu etc.). Este indivizibil bunul ale cărui părți, în urma divizării, pierd calitățile și destinația lui [5, art. 466 alin. (2)].

Indivizibilitatea unui lucru rezultă din natura lui. Pentru aplicarea acestei clasificări se poate utiliza atât un criteriu obiectiv (însușirile naturale ale lucrului), cât și un criteriu subiectiv fondat pe voința părților exprimată în actul încheiat.

Prin act juridic, un bun divizibil poate fi considerat indivizibil [5, art. 466 alin. (3)].

Această clasificare are importanță în materia partajului și a obligațiilor cu pluralitate de subiecte.

Astfel, în cazul partajului, întrucât bunul indivizibil nu poate fi fracționat, el va fi atribuit unuia dintre copărtași sau va fi scos în vânzare prin licitație, iar prețul obținut va fi împărțit între copărtași.

De asemenea, bunul indivizibil care formează obiectul unei obligații cu mai multe subiecte determină o indivizibilitate naturală, așa încât, după caz, fiecare creditor poate cere întreaga prestație sau fiecare debitor este ținut să execute întreaga prestație [26, p. 84].

4.4. În funcție de corelația dintre ele, bunurile se clasifică în *principale și accesorii*.

a) **Bunuri principale** sunt acele bunuri care au o existență de sine stătătoare, o destinație economică proprie, adică pot fi folosite independent, fără a servi la întrebuințarea unui alt bun [2, p. 338]. Toate celelalte bunuri sunt principale [5, art. 467 alin. (1)].

b) **Bunuri accesorii.** Bunul destinat în mod permanent întrebuințării economice unui alt bun (principal) și legat de acesta prin destinație comună este un bun accesoriu atât timp, cât satisface această întrebuințare [5, art. 467 alin. (1)].

Bunurile accesorii sunt acele bunuri care sunt destinate să servească la întrebuințarea altor bunuri principale [19, p. 338]. Ca exemple de bunuri accesorii, cităm: cheia pentru lacăt, cureaua pentru ceas, coperta pentru caiet, antena de la televizor, arcușul de la vioară, bețele pentru ski etc. Codul civil, în art.467 alin.(1) CC RM atribuie două caractere bunurilor accesorii, și anume:

- existența unei legături economice între bunul accesoriu și principal;
- bunul accesoriu trebuie să fie destinat în mod permanent întrebuințării economice a bunului principal.

Starea de accesoriu poate rezulta din raportul juridic care se află în dependență față de altul, ca de exemplu în cazul raportului de garanție (dreptul de gaj) sau din natura lucrurilor.

Conform art. 467 alin. (2)CC RM, „*destinația comună poate fi stabilită numai de proprietarul ambelor bunuri dacă în contract nu este prevăzut altfel*”.

Pentru a fi în prezența bunurilor principale și accesorii trebuie ca ambele aceste bunuri să fie în proprietatea uneia și aceleiași persoane. Aceasta înseamnă că bunul principal și bunul accesoriu trebuie să aibă același proprietar [19, p. 338].

Pentru a stabili dacă un bun este accesoriu sau principal urmează a fi îndeplinite următoarele condiții:

- ambele bunuri să fie în proprietatea aceluiași proprietar;
- titularul dreptului de proprietate trebuie să stabilească prin voința lui un raport cu destinația comună a ambelor bunuri.

Această regulă are caracter dispozitiv, admitând posibilitatea ca părțile unui contract prin voința lor să deroge de la ea.

Bunul accesoriu urmează situația juridică a bunului principal dacă părțile nu convin altfel [5, art. 467 alin.(3)]. Ca urmare, dacă bunul principal va fi înstrăinat (vândut, schimbat, donat), această soartă o va avea și bunul accesoriu, fiind și el considerat înstrăinat. În situația de accesoriu se află toate raporturile de garanție personală (fidejusiunea) și reale (gajul).

Încetarea calității de bun accesoriu nu este opozabilă unuiterț care a dobândit anterior drepturi privitoare la bunul principal [5, art. 467 alin. (4)]. E o precizare alin.(3), conform căruia bunul accesoriu urmează situația juridică a bunului principal.

Separarea temporară a unui bun accesoriu de bunul principal nu-i înlătură această calitate [5, art. 467 alin. (5)]. Dacă un bun accesoriu temporar este separat de la bunul principal, cu condiția că ulterior își va lua locul de bun accesoriu a aceluiași bun principal, apoi el va rămâne a fi considerat că bun accesoriu respectiv fiindu-i aplicabile regulile respective.

Această clasificare prezintă interes în dreptul civil, deoarece bunul accesoriu urmează soarta juridică a bunului principal, dacă nu reiese altfel din lege sau din convenția părților. Astfel, vânzarea unui instrument muzical implică obligația vânzătorului de a preda cumpărătorului și cutia care este bun accesoriu, dacă părțile nu au convenit altfel [15, p. 45].

4.5. După felul cum pot fi sau nu înlocuite bunurile în executarea unei obligații, art.468 din CC distinge între *bunurile fungibile* și *bunurile nefungibile*.

a) **Bunurile fungibile** sunt bunurile care, în executarea unei obligații, pot fi înlocuite cu altele fără a afecta valabilitatea plății. Toate celelalte bunuri sunt nefungibile [5, art.468

alin. (1)]. Bunurile fungibile sunt bunuri determinate după număr, măsură sau greutate, ceea ce permite să fie înlocuite unele prin altele în executarea unei obligații. Ca regulă generală sunt fungibile bunurile de gen, adică acele bunuri care sunt determinabile prin numărare, măsurare, cântărire, determinare volumetrică și sunt nefungibile bunurile certe [27].

b) **Bunurile nefungibile** sunt acelea care nu pot fi înlocuite cu altele în executarea unei obligații, așa încât debitorul nu este liberat decât prin predarea bunului datorat [3, p. 79].

Fungibilitatea ori nefungibilitatea bunului este determinată de faptul dacă un bun poate fi înlocuit cu altul în cadrul executării unei obligațiuni. De exemplu: 100 kg de grâu pot fi înlocuite cu 100 kg de grâu de aceeași calitate. Bunurile fungibile sunt acelea care pot fi înlocuite unele cu altele în executarea unei obligații. În schimb, bunurile nefungibile sunt acelea care nu se pot înlocui unele cu altele în executarea unei obligații, astfel că debitorul se va considera că a executat obligația doar în cazul în care a transmis bunul datorat [19, p. 339]. De exemplu, în categoria bunurilor fungibile putem enumera așa bunuri ca: banii, alimentele de un anumit fel, mese, scaune, pixuri, caiete etc., iar la categoria bunurilor nefungibile așa bunuri ca: o casă, un lot de pământ, un câine de rasă etc. Natura juridică a bunurilor fungibile presupune că ambele bunuri (care pot fi înlocuite în exercitarea unei obligații) au aceeași valoare pentru creditor din punct de vedere al plății datorate, așa încât creditorului îi este indiferent care anume bun va primi.

Conform art.468 alin.(2) CC RM, „*prin act juridic, un bun fungibil poate fi considerat nefungibil, iar un bun nefungibil poate fi considerat fungibil. Astfel, părțile unui act juridic pot prin voința lor să considere un bun fungibil ori nefungibil. Totuși, privitor la unele bunuri cum sunt banii, cerealele sau altele vor fi considerate aproape întotdeauna fungibile. Fungibilitatea monedei este și o necesitate practică, fiindcă de regulă este imposibil să întorci aceleași bancnote pe care le-ai primit ori să întorci aceeași materie primită*” [19, p. 339].

Clasificarea făcută de text este prescrisă după criteriul posibilității bunurilor de a fi înlocuite unele cu altele în executarea unei obligații. Această clasificare prezintă importanță în aprecierea valabilității plății și determinarea momentului transmiterii (constituirii) dreptului real în actele juridice între vii translativ (constitutive) de drepturi reale [26, p. 79].

4.6. După caracterul modului de determinare, distingem între bunuri certe, determinate individual (*res certa*) și bunuri determinate generic (*res genera*).

Se consideră **determinat individual** bunul care, potrivit naturii sale, se individualizează prin semne, însușiri caracteristice doar lui [5, art. 469 alin. (1)]. Astfel, bunul este determinat individual dacă se individualizează prin însușirile proprii caracteristice doar lor (un tablou unic pictat de Picasso (Pablo Ruisy Picasso) – „Domnișoarele din Avignon”, o casă de locuit, un lot de teren). Deci, aceste bunuri se deosebesc de alte bunuri asemănătoare prin însușirile lor specifice, care le fac în principiu unice [19, p. 339].

La fel, la această categorie se referă și cele care se individualizează prin anticipație sau prin determinarea legii. Astfel, atribuim bunurile care care, deși pot fi determinate generic, dar care prin convenirea părților la raport sau prin lege devin determinate individual. Ca exemplu: autoturismele care de fapt sunt bunuri determinate generic, însă legiuitorul impune atribuirea unor numere de înmatriculare (numere individuale), urmare la care acestea devin bunuri determinate individual [28, p. 123].

a) **Bunul determinat generic** se consideră „bunul care posedă semnele caracteristice tuturor bunurilor de același gen și care se individualizează prin numărare, măsurare, cântărire. Bunul determinat generic este fungibil” [5, art. 469 alin. (2)].

Acel bun care se determină prin caracterele comune bunurilor de gen și care se individualizează prin numărare (10 mese, 5 saune, 30 cărți, 20 telefoane), măsurare (20 metri de stofă, 8 m de cablu electric), cântărire (5 kg de roșii, 1 tonă de mere). Deși, după regula generală, bunurile determinate generic sunt considerate fungibile, totuși, trebuie să ținem cont de faptul că între aceste două categorii de bunuri nu întotdeauna există o perfectă identitate. Așa de exemplu o carte este un bun generic și totodată fungibil, adică poate fi înlocuită în executarea unei obligații cu o altă carte scrisă de același autor cu același conținut. Însă pot exista cazuri când împrumutătorul va insista să fie întoarsă anume cartea împrumutată care poartă semnătura autorului (de exemplu prezentul Cod civil adnotat cu semnăturile tuturor autorilor comentariului) și în aceste cazuri nu va mai fi vorba de un bun generic și fungibil, ci de un bun determinat care îl deosebește de alte bunuri din această categorie [19, p. 339].

Totodată, prin act juridic, „bunurile determinate individual pot fi considerate determinate generic, iar bunurile determinate generic pot fi considerate determinate individual” [5, art. 469 alin. (3)].

Dacă însă bunul este generic, determinat numai prin caractere generice, atunci dreptul de proprietate se transmite la dobânditor după încheierea contractului, și anume, de regulă la predarea bunului când se va proceda la individualizarea acestuia prin numărare, măsurare ori cântărire. Fără individualizare nu se poate opera transmiterea dreptului de proprietate, căci până atunci bunul vândut se confundă cu masa celorlalte bunuri identice ale proprietarului.

Importanța aceste clasificări rezultă din modalitatea executării obligației în ce privește aceste bunuri, așa cum și din situațiile de legate de pierirea fortuită a bunului. Astfel, la pierirea fortuită a bunurilor determinate individual, debitorul nu poate fi obligat să transmită bunul. Acesta va fi obligat să compenseze valoarea acestui bun, pe când la pierirea fortuită a bunurilor determinate generic, debitorul este obligat să pună la dispoziție creditorului un bun de același gen [28, p. 124].

4.7. După cum folosirea bunurilor implică sau nu consumarea substanței ori înstrăinarea lor, bunurile pot fi *consumptibile* sau *neconsumptibile*.

a) **Bunurile consumptibile** sunt acele bunuri a căror întrebuințare obișnuită implică înstrăinarea sau consumarea substanței lor [5, art. 470 alin. (1)]. Folosirea acestor bunuri nu se poate realiza decât consumându-se fie material, fie juridic prin înstrăinarea și ieșirea lor din patrimoniu, într-un singur act de folosire. Includem în această categorie de bunuri produsele alimentare, materia primă, grânele, banii – acestea îndeplinindu-și funcțiile sale prin înstrăinare. Bunurile consumptibile nu trebuie confundate cu bunurile comestibile, corelația dintre acestea fiind de gen – specie. Toate bunurile comestibile sunt și bunuri consumptibile, însă nu toate bunurile consumptibile sunt și bunuri comestibile (benzina, motorina sunt bunuri consumptibile, dar nu și bunuri comestibile).

b) **Bunurile neconsumptibile** sunt acele care pot fi întrebuințate în mod continuu fără a li se consuma substanța lor sau să fie implicată înstrăinarea. Fac parte din această categorie așa bunuri ca terenurile, construcțiile, automobilele etc.

Prin act juridic, un bun consumptibil poate fi considerat neconsumptibil [5, art. 470 alin. (2)]. Astfel, pentru o librărie cărțile sunt bunuri consumptibile, căci aceasta nu le poate folosi decât înstrăinându-le, deși prin natura lor ele sunt neconsumptibile. De asemenea, alimentele expuse în vitrină, în scop de reclamă, deși consumptibile prin natura lor, devin - prin această utilizare - neconsumptibile. fiind susceptibile de o întrebuițare prelungită în timp [29, p. 68].

Clasificarea bunurilor în consumptibile și neconsumptibile prezintă interes în materie de uzufruct și împrumut. Astfel, uzufructul implică pentru uzufructuar dreptul de a se folosi de un bun fără a-i consuma substanța, cu obligația de a-l restitui proprietarului la încetarea uzufructului.

Constituirea unui drept de uzufruct poate, așadar, avea loc numai asupra unui bun neconsumptibil. În cazul în care se constituie un drept de uzufruct asupra unui bun consumptibil, uzufructuarul nu mai are obligația de a conserva substanța bunului, ci poate dispune de el, cu îndatorirea de a restitui proprietarului un bun de aceeași cantitate, calitate și valoare.

Bunurile consumptibile nu pot face obiectul unor acte juridice care implică îndatorirea de restituire a lucrului în individualitatea sa (cum sunt: comodatul, constituirea unui drept de uzufruct etc.), ci numai a actelor care îndreptățesc la consumarea lucrurilor, cu obligația restituirii altora de același fel (cum sunt: împrumutul (ulei, zahăr), constituirea unui cvasiuzufruct etc.) [1, p. 256].

4.8. După calitatea titularului din al cărui patrimoniu fac parte, deosebim: *bunuri ale domeniului public și bunuri ale domeniului privat.*

Codul civil consacră art. 471 acestor categorii de bunuri. Temeiul acestei clasificări a bunurilor îl constituie art. 9 din Constituție, care prevede că proprietatea este publică și privată. În art. 471 alin. (1) se instituie o regulă foarte importantă, și anume, statul și unitățile administrativ-teritoriale au în proprietate două categorii de bunuri cu regim diferit: bunuri ale domeniului public și bunuri ale domeniului privat. Această dispoziție legală instituie prezumția conform căreia bunul este considerat din domeniul privat dacă prin lege (și numai prin lege) nu este atribuit categoriei bunuri publice. Bunurile statului și cele ale unităților administrativ-teritoriale afectate domeniului privat pot circula liber, cu ele pot fi încheiate diferite acte juridice [7, p. 105].

a) Din **domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale** fac parte bunurile determinate de lege, precum și bunurile care, prin natura lor, sunt de uz sau de interes public. Interesul public implică afectarea bunului la un serviciu public sau la orice activitate care satisface nevoile colectivității fără a presupune accesul nemijlocit al acesteia la utilizarea bunului conform destinației menționate [5, art. 471 alin. (2)]. Bunurile domeniului public sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile. Dreptul de proprietate asupra acestor bunuri nu se stinge prin neuz și nu poate fi dobândit de terți prin uzucapiune.

Pentru ca bunul să fie afectat domeniului public este necesar ca prin lege să fie numite care anume bunuri sunt considerate bunuri publice, ori natura bunului să fie de uz public sau de interes public.

„Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de

comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice” [5, art. 471 alin.(3)].

Constituția RM, în art. 127, alin. (4) prevede: „Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice”.

Astfel, conform prevederilor art. 56 Cod Funciar [20], *terenurile destinate ocrotirii naturii (terenurile rezervațiilor, parcurilor naționale, parcurilor dendrologice și zoologice, grădinilor botanice, braniștilor, monumentelor naturii, terenurile zonelor de protecție și zonelor sanitare) sunt prin exclusivitate proprietate a statului.*

Legea privind delimitarea proprietății publice [30], în art. 5 prevede regimul juridic al bunurilor domeniului public. Astfel, *bunurile domeniului public formează obiectul exclusiv al proprietății publice a statului sau a unităților administrativ-teritoriale și sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile, circuitul civil al acestora fiind limitat în condițiile legii.*

Bunurilor domeniului public le sunt caracteristice următoarele [30, art. 5 alin. (2)]:

- nu pot fi înstrăinate sau depuse în capitalul social al unor persoane juridice;
- nu pot fi supuse urmăririi silite;
- nu pot fi incluse în masa debitoare în cazul insolvenței/falimentului persoanei juridice;
- nu pot fi obiectul unei garanții reale;
- nu pot fi dobândite de persoane fizice sau juridice prin uzucapiune.

A două categorii de bunuri care face parte din domeniul public sunt bunurile care, prin natura lor, sunt *de uz sau de interes public.*

Bun de interes local este bunul proprietate publică a unității administrativ-teritoriale din domeniul public, care servește cauzei de utilitate publică locală.

Bun de interes național – este bunul proprietate publică a statului din domeniul public, care servește cauzei de utilitate publică națională.

Sunt de uz public bunurile accesibile tuturor persoanelor, cum ar fi parcurile naturale, străzile, piețele etc. Sunt de interes public bunurile care deși nu pot fi folosite de orice persoană, au destinația de a fi folosite în cadrul unor activități care interesează pe toți membrii societății cum ar fi muzeele, teatrele, școlile etc.

b) **Bunuri ale domeniului privat** sunt bunurile care aparțin persoanelor fizice sau persoanelor juridice, inclusiv statului și unităților administrativ-teritoriale, și care sunt alienabile, prescriptibile și sesizabile [7, p. 105].

Bunurile care aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale fac parte din domeniul privat dacă, prin lege sau în modul stabilit de lege, nu sunt trecute în domeniul public[5, art. 471 alin. (1)].

Bunurile domeniului privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale sunt alienabile, sesizabile și prescriptibile și pot fi obiectul oricărui act juridic civil conform procedurilor stabilite, cu excepția unor categorii de bunuri al căror circuit civil este limitat în mod expres prin lege [30, art. 6 alin. (1)].

Nu se permite transmiterea cu titlu gratuit către persoanele fizice sau persoanele juridice de drept privat a bunurilor domeniului privat al statului și al unității administrativ-teritoriale, cu excepția cazurilor în care aceste bunuri:

- se înstrăinează cu titlu gratuit persoanelor fizice pentru lichidarea consecințelor calamităților naturale printr-o hotărâre a Guvernului, în cazul bunurilor proprietate publică

a statului, sau prin decizia autorității deliberative a administrației publice locale, în cazul bunurilor proprietate publică a unității administrativ-teritoriale;

– reprezintă terenuri ce se atribuie persoanelor fizice pentru construcția de case individuale în condițiile prevăzute de lege;

– reprezintă bunuri destinate creării parcurilor industriale, conform prevederilor Legii nr. 182/2010 cu privire la parcurile industriale;

– sunt în folosința comună a membrilor condominiului.

Această clasificare a bunurilor prezintă importanță deosebită, întrucât numai bunurile din domeniul public (al statului sau al unităților administrativ-teritoriale) sunt inalienabile și, pe cale de consecință, insesizabile și imprescriptibile. De altfel, dreptul de proprietate asupra acestor bunuri nu se stinge prin neuz și nu poate fi dobândit de terți prin uzucapiune. În schimb, art. 6 alin. (1) a Legii privind delimitarea proprietății publice stabilește că „bunurile domeniului privat al statului și al unităților administrativ-teritoriale sunt alienabile, sesizabile și prescriptibile și pot fi obiectul oricărui act juridic civil conform procedurilor stabilite, cu excepția unor categorii de bunuri al căror circuit civil este limitat în mod expres prin lege”.

4.9. Universalitatea de fapt

Potrivit art. 472 alin. (1) CC RM „constituie o universalitate de fapt ansamblul bunurilor care aparțin aceleiași persoane și sunt privite ca un tot întreg prin voința acesteia sau prin lege”.

Universalitatea de fapt constituie o totalitate de lucruri corporale omogene care sunt considerate ca un tot întreg (o bibliotecă, o turmă, un set de veselă, un set de mobilă etc.). Valoarea economică a acestei universalități trebuie pusă în legătură cu reunirea elementelor constitutive. Un exemplu al unei universalități de fapt poate servi alin. (2) al art. 618 din Codul civil care prevede că „arborii care se scot din pepinieră fără degradarea acesteia nu fac parte din uzufruct decât cu obligația uzufructuarului de a se conforma dispozițiilor legale și uzanțelor locale în ceea ce privește înlocuirea lor”. Deci, pepiniera se consideră că o universalitate din care fac parte arbori tineri care se cresc pentru a fi vânduți sau transplantați. Utilitatea lor este dată de ansamblul pe care îl formează. Universalitățile de fapt sunt, în principiu, fracțiuni de patrimoniu și se deosebesc, în esență, de patrimoniu prin aceea că în sânul lor nu funcționează relația activ-pasiv. Cu toate acestea, universalitatea de fapt nu poate fi considerată identică cu patrimoniul. Importanța universalității de fapt constă în faptul că în caz de înstrăinare vânzare-cumpărare, sechestru, gaj, universalitatea va fi privită în bloc și nu separat pentru fiecare bun ce formează tot întregul – universalitatea [19, p. 341 - 342].

Bunurile care alcătuiesc universalitatea de fapt pot, împreună sau separat, să facă obiectul unor acte sau raporturi juridice distincte [5, art. 472 alin. (2)].

Universalitate de drept la fel constituie o pluralitate de bunuri, numai că în acest caz, în componența universalității de drept pot intra nu numai bunurile corporale, ci și incorporale, care privite împreună sunt considerate ca un tot întreg. Ca universalitate de drept este considerat patrimoniul.

4.10. După cum sunt ori nu producătoare de alte bunuri, fără a li se consuma sau diminua substanța, bunurile se împart în *frugifere* și *nefrugifere*.

a) **Bunurile frugifere** sunt acelea care, în mod periodic și fără consumarea substanței lor, dau naștere altor bunuri, numite fructe [26, p. 81].

b) **Bunurile nefrugifere** sunt acelea care nu au însușirea de a da naștere altor produse, în mod periodic și fără consumarea substanței lor.

Codul civil clasifică produsele bunurilor în fructe și produse.

Fructele reprezintă acele produse care derivă din folosirea unui bun, fără a diminua substanța acestuia.

Productele sunt produsele obținute dintr-un bun cu consumarea sau diminuarea substanței acestuia, precum copacii unei păduri, piatra dintr-o carieră și altele asemenea.

Pornind de la prevederile înscrise în art. 473 CC RM, vom distinge *trei categorii de fructe*:

– *fructe naturale*: sunt produsele directe și periodice ale unui bun, obținute fără intervenția omului, cum ar fi acelea pe care pământul le produce de la sine, producția și sporul animalelor [5, art. 473 alin. (3)];

– *fructe industriale*: sunt produsele directe și periodice ale unui bun, obținute ca rezultat al intervenției omului, cum ar fi recoltele de orice fel [5, art. 473 alin. (4)];

– *fructe civile* (numite și *venituri*): sunt veniturile rezultate din folosirea bunului de către o altă persoană în virtutea unui act juridic, precum sunt chiriile, arende, dobânzile, venitul rentelor și dividendele [5, art. 473 alin. (5)].

Distincția dintre cele trei categorii de fructe prezintă interes în ceea ce privește *modul lor de dobândire*, în sensul că fructele naturale și cele industriale se dobândesc prin culegere (percepere), la data separării de bunul care le-a produs [5, art. 474 alin. (2)], iar fructele civile se dobândesc zi cu zi (prin simpla scurgere a timpului) [5, art. 474 alin. (3)].

De exemplu, în materia dreptului de uzufruct, fructele neculese în momentul deschiderii dreptului la uzufruct sunt ale uzufructuarului, iar cele neculese la sfârșitul perioadei de uzufruct sunt ale nudului proprietar dacă actul prin care s-a instituit uzufructul nu prevede altfel. Veniturile se consideră percepute zi cu zi și se cuvin uzufructuarului proporțional duratei uzufructului său. Aceste prevederi sunt aplicabile arenzii, chiriei imobilelor, dividendelor și dobânzilor obținute [5, art. 612 alin. (2)].

Distincția dintre fructe și produse are importanță practică sub mai multe aspecte, de exemplu: uzufructuarul are dreptul numai la fructe, nu și la produse, care se cuvin nudului proprietar (art. 618-619 CC); posesorul de bună-credință dobândește numai fructele (art. 497 CC RM), nu însă și produsele.

Importanța acestei clasificări rezultă din următoarele:

- modul de dobândire a lor este diferit. Fructele naturale și industriale se dobândesc prin culegere, fructele civile se dobândesc zi de zi, iar produsele se dobândesc prin separarea lor.
- în materie de uzufruct, de regulă fructele se culeg sau percep de uzufructuar, iar produsele de către nudul proprietar.
- în materia efectelor posesiunii posesorul de bună credință dobândește fructele, iar produsele aparțin nudului proprietar.

4.11. Conținutul digital și bunul digital

Reforma Codului civil, în vigoare din 1 martie 2019, introduce conceptul de conținut digital și bun digital prin articolul 477 al Codului civil. Observăm că articolul 455 Cod civil nu este supus la careva modificări și, tradițional, conceptul de bun rămâne să cuprindă lucrurile și drepturile patrimoniale. Așadar, un bun întotdeauna are context patrimonial, fie materializat prin lucru sau sub forma unui drept real sau de creație. Acest context trezește interes față de calificarea juridică a bunului digital în raport cu noțiunea clasică a bunului și

impactul juridic pe care noua instituție a bunului digital îl poate avea la exercitarea drepturilor civile [31].

Potrivit art. 477 alin. (1) CC RM, „conținut digital se consideră datele produse și livrate în formă digitală, cum sunt programele de calculator, aplicațiile, jocurile, muzica, înregistrările video sau textele, indiferent dacă sunt accesate prin descărcare sau prin flux continuu, de pe un suport material sau prin orice alte mijloace”.

Dacă un conținut digital este livrat pe un suport material, cum sunt CD-urile sau DVD-urile, lui i se aplică dispozițiile privind bunurile corporale.

Conform textului art. 477 alin. (3) CC, condițiile de existență a unui bun digital sunt următoarele [31]:

- existența unui conținut digital sau a unui cont la o poștă electronică, la o rețea sau alt cont online;
- persoana are dreptul la acel conținut digital sau la poșta electronică, la rețeaua sau alt cont online.

Custodele bunului digital este profesionistul care oferă acces, menține, procesează, primește sau păstrează bunul digital al unei alte persoane (utilizator), conform contractului dintre custode și utilizator [5, art. 477 alin. (4)].

Utilizatorul poate folosi serviciul electronic oferit de custodele bunului digital pentru a ordona custodelui să ofere acces sau să nu ofere acces la toate sau anumite bunuri digitale, inclusiv la conținutul comunicărilor electronice. Dacă serviciul respectiv oferit de custode permite utilizatorului să modifice sau să revoce un ordin în orice moment, ordinul privind oferirea accesului are prioritate față de voința exprimată de utilizator într-un testament sau într-un mandat [5, art. 478 alin. (1)].

Dacă utilizatorul nu a folosit serviciul prevăzut de alin.(1) sau dacă custodele nu oferă un asemenea serviciu, utilizatorul poate permite sau interzice, printr-un testament sau mandat, accesul anumitor persoane determinate sau determinabile la toate sau anumite bunuri digitale [5, art. 478 alin. (2)].

Ordinul dat de utilizator are prioritate față de condițiile contractului dintre custode și utilizator. În absența unui ordin al utilizatorului, se aplică condițiile contractului dintre custode și utilizator, care pot permite, limita sau exclude accesul terților interesați de bunurile digitale ale utilizatorului.

În cazul în care în privința utilizatorului a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară, iar ocrotitorul provizoriu, curatorul sau tutorele nu are acces la bunurile digitale ale persoanei ocrotite, el poate cere de la instanța de judecată să-i fie acordat dreptul la acces dacă are un interes legitim în acest sens și dacă aceasta nu contravine dorințelor și sentimentelor exprimate în trecut și prezent de către persoana ocrotită. În aceleași condiții, instanța de judecată poate acorda dreptul la acces prin hotărârea judecătorească prin care se instituie măsura de ocrotire judiciară [5, art. 478 alin. (4)].

Custodele care trebuie să ofere acces la bunurile digitale, îl poate oferi prin următoarele [5, art. 478 alin. (5)]:

- A) acces deplin la contul online;
- B) acces parțial la contul online, dar suficient pentru a respecta împuternicirile persoanei îndreptățite;
- C) furnizarea către persoana îndreptățită a copiilor, pe un suport durabil, de pe bunurile digitale pe care utilizatorul le-ar fi putut accesa.

Custodele poate stabili o taxă rezonabilă pentru a acoperi costurile de procesare a cererii și de oferire a accesului.

Custodele nu este obligat să ofere acces la bunurile digitale șterse de către utilizator.

4.12. După modul lor de percepere, bunurile pot fi corporale și necorporale.

Codul civil nu cuprinde o normă expresă dedicată bunurilor corporale și bunurilor incorporale, așa cum o face în cazul bunurilor descrise mai sus. O asemenea clasificare însă poate fi dedusă din conținutul art.455, care prevede că bunuri sunt toate lucrurile susceptibile apropierii individuale sau colective și drepturile patrimoniale [7, p. 107 - 108].

a) **Bunurile corporale** sunt acele bunuri care au o existență materială, fiind ușor perceptibile simțurilor omului. Sunt bunuri corporale lucrurile care pot fi în formă solidă, lichidă sau sub formă de gaze (un teren, o casă, un automobil, motorina, gazele naturale [6, p.108] conținut digital este livrat pe un suport material [5, art. 477, alin. (2)] etc.

b) **Bunurile incorporale** sunt valorile economice care au existență ideală, abstractă. Sunt astfel de bunuri drepturile subiective patrimoniale. Doctrina juridică distinge următoarele categorii de bunuri incorporale:

- *drepturile reale*, altele decât dreptul de proprietate;
- *proprietățile incorporale*. În această categorie sunt incluse bunuri a căror existență depinde de activitatea și de puterea creatoare a omului, fie dintr-o activitate în curs, fie dintr-o activitate trecută și materializată în creații spirituale (drepturile de proprietate industrială, drepturile de autor și drepturile conexe acestora);

- *titlurile de valoare*. În această categorie sunt incluse valorile mobiliare (acțiunile, obligațiunile, instrumentele financiare derivate sau orice alte titluri de credit încadrate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare în această categorie), precum și efectele de comerț (cambia, biletul la ordin și cecul);

- *drepturile de creață*. În literatura juridică mai veche se sublinia că împărțirea bunurilor în corporale și incorporale echivalează cu opunerea dreptului de proprietate, pe de o parte, celorlalte drepturi reale și drepturilor de creață, pe de altă parte [3, p. 82].

Clasificarea bunurilor în corporale și incorporale prezintă importanță sub următoarele aspecte:

- dobândirea proprietății asupra bunurilor mobile ca efect al posesiei de bună-credință [5, art. 527] vizează numai bunurile mobile corporale, iar numai în mod excepțional și unele bunuri mobile incorporale, anume titlurile la purtător [5, art. 490];

- dobândirea proprietății prin simpla tradițiune (remitere) se aplică numai în privința bunurilor mobile corporale și, prin excepție, a titlurilor la purtător;

- regimul de drept internațional privat diferă, după distincțiile cuprinse în Cartea a V-a a Codului civil.

4.13. Bunurile culturale mobile

În noile modificări ale CC RM au fost incluse la art. 481 această nouă categorie de bunuri. Nu că aceste bunuri sunt noi în legislația RM, dar noi sunt în legea civilă. Astfel, *sunt bunuri culturale mobile bunurile atribuite, în condițiile legii, la patrimoniul cultural național mobil al Republicii Moldova, precum și bunurile atribuite ca atare de legea aplicabilă regimului juridic al bunului respectiv conform regulilor dreptului internațional privat.*

Bunurile culturale mobile care aparțin Republicii Moldova sau unei unități administrativ-teritoriale fac parte din domeniul public al acesteia.

Regimul juridic al bunurilor culturale mobile, precum și condițiile și limitele în care persoanele fizice și juridice exercită dreptul de proprietate asupra acestora sunt prevăzute de lege, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și, în completare, de prezentul cod. Dispozițiile se bazează pe cadrul creat de Legea nr. 280 din 27 decembrie 2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil [32]. În sensul acestei legi, *patrimoniul cultural național mobil* este ansamblu de bunuri culturale mobile, clasate în patrimoniul cultural național cu valoare deosebită sau excepțională istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică, epigrafică, estetică, etnologică și antropologică, reprezentând mărturiile materiale ale evoluției mediului natural și ale relației omului cu acest mediu, ale potențialului creator uman și ale contribuției naționale la civilizația universală.

Astfel, conform prevederilor articolului 4 al Legii, patrimoniul este format din următoarele bunuri culturale mobile:

1) **bunurile arheologice și istorico-documentare** precum:

a) *piese arheologice din săpături terestre și subacvatice sau din descoperiri întâmplătoare, cu excepția eșantioanelor de materiale de construcție, de materiale din situri, care constituie probe arheologice pentru analize de specialitate;*

b) *inscripții, elemente separate provenite din dezmembrarea monumentelor istorice;*

c) *mărturiile materiale și documentare privind istoria politică, economică, socială, militară, religioasă, științifică, artistică, sportivă sau din alte domenii;*

d) *manuscrite, incunabule, cărți rare și cărți vechi, publicații de diferite tipuri, cu autografe și ex-librisuri, periodice;*

e) *documente și tipărituri de interes social: documente de arhivă, hărți și alte materiale cartografice;*

f) *obiecte cu valoare memorialistică;*

g) *obiecte și documente cu valoare numismatică, filatelică, heraldică: monede, medalii, decorații, insigne, bancnote, sigilii, brevete, mărci poștale, drapеле și stindarde;*

h) *piese epigrafice;*

i) *fotografii, clișee fotografice, filme, înregistrări audio și video;*

j) *instrumente muzicale;*

k) *uniforme militare și accesorii la ele;*

l) *vestimentație;*

2) **bunurile cu semnificație artistică** precum:

a) *opere de artă plastică: pictură, sculptură, grafică, desen, gravură, stampă și altele asemenea;*

b) *opere de artă decorativă și aplicată: mobilier, tapiserii, covoare, piese din sticlă, ceramică, metal, lemn, textile și din alte materiale, podoabe;*

c) *obiecte de cult: icoane, broderii, orfevrărie, mobilier și altele;*

d) *proiecte și prototipuri de design;*

e) *materiale primare ale filmelor artistice, documentare și de animație;*

f) *monumente de for public, componente artistice expuse în aer liber;*

g) *cărți poștale și ilustrații;*

h) *piese decorative pentru spectacole;*

3) bunurile cu semnificație etnografică precum:

- a) *elemente de arhitectură populară;*
- b) *elemente din instalații tehnice;*
- c) *obiecte de uz casnic și gospodăresc;*
- d) *unelte de muncă;*
- e) *produse ale industriei casnice textile: covoare, păretare, prosoape, costume populare și altele asemenea;*
- f) *mobilier;*
- g) *recuzită a obiceiurilor;*
- h) *obiecte de cult;*
- i) *produse de artizanat contemporan;*

4) bunurile de importanță științifică precum:

- a) *specimene rare și colecții de zoologie, botanică, mineralogie, petrologie, paleontologie, antropologie, speologie, anatomie;*
- b) *trofee de vânat;*

5) bunurile de importanță tehnică precum:

- a) *creații tehnice de unicat;*
- b) *rarity, indiferent de marcă;*
- c) *prototipuri ale aparatelor, dispozitivelor și mașinilor de creație curentă;*
- d) *orologerie;*
- e) *realizări ale tehnicii populare;*
- f) *documente tehnice: proiecte, planuri, schițe, brevete de invenții;*
- g) *mijloace de transport și de telecomunicații;*
- h) *matrițe de CD-uri, CD-ROM, DVD;*

6) bunurile cu semnificație memorialistică precum:

- a) *bunuri și obiecte memoriale;*
- b) *documente și fotografii din viața personalităților;*
- c) *piese legate de evenimente de importanță națională și internațională.*

4.14. Conform art.476 alin.(1) C.civ., „se consideră obiect de proprietate intelectuală orice rezultat al activității intelectuale, confirmat și protejat prin drepturile corespunzătoare privind utilizarea acestuia”.

Rezultatele activității intelectuale, atributele de identificare a persoanei juridice, mijloacele de individualizare a producției, a lucrărilor executate sau a serviciilor prestate sunt considerate ca obiecte nepatrimoniale, purtând caracterele drepturilor personale nepatrimoniale. Natura juridică a acestor categorii de drepturi determină și particularitățile reglementării și apărării lor [1, p. 268].

Obiectele de proprietate intelectuală se divizează în două categorii [5, art. 476 alin. (2)]:

a) obiecte de proprietate industrială (invenții, soiuri de plante, topografii de circuite integrate, mărci, desene și modele industriale, indicații geografice, denumiri de origine și specialități tradiționale garantate);

b) obiecte ale dreptului de autor (opere literare, artistice și științifice etc.) și ale drepturilor conexe (interpretări, fonograme, videograme și emisiuni ale organizațiilor de difuziune etc.).

De domeniul proprietății intelectuale țin și alte bunuri ce dispun de un sistem de reglementare separat, cum ar fi:

- a) secretul comercial (know-how);
- b) numele comercial.

În cazul obiectelor de proprietate industrială, dreptul asupra acestora apare în urma înregistrării obiectului, a acordării titlului de protecție de către oficiul național de proprietate intelectuală sau în alte condiții prevăzute de legislația națională, precum și în baza tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. În cazul obiectelor dreptului de autor și ale drepturilor conexe, înregistrarea nu este o condiție obligatorie pentru apariția și exercitarea drepturilor respective, aceste obiecte fiind protejate din momentul creării lor [5, art. 476 alin. (4)].

În condițiile legii, titularul dreptului asupra obiectului de proprietate intelectuală:

- a) poate înstrăina dreptul prin cesiune;
- b) poate permite exploatarea lui de către terți prin licență exclusivă sau neexclusivă;
- c) poate exercita alte drepturi morale și patrimoniale prevăzute de lege în privința obiectului dreptului exclusiv [5, art. 476 alin.(5)].

Cu excepțiile prevăzute de lege, nicio persoană nu poate exploata dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală al altuia fără licența corespunzătoare. Licența se prezumă neexclusivă dacă nu s-a prevăzut expres contrariul.

Dreptul asupra obiectului de proprietate intelectuală și dreptul acordat prin licență se consideră bunuri incorporale și pot fi grevate cu drepturi reale limitate în folosul terților [5, art. 476 alin. (7)].

În articolul de față sunt cuprinse reglementări cu caracter general referitor la rezultatele activității intelectuale ale persoanei fizice sau persoanei juridice. De aceea, reglementările propriu zise ale acestor drepturi personale nepatrimoniale le găsim în alte acte normative. Unul din aceste acte este Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe [33], care reglementează raporturile ce apar la crearea și valorificarea operelor literare, artistice și științifice (dreptul de autor), a interpretărilor, fonogramelor, videogramelor și emisiunilor organizațiilor de difuziune (drepturi conexe), precum și alte drepturi care sunt recunoscute în legătură privind activitatea intelectuală din domeniul literaturii, artei și științei.

De asemenea, reglementări referitoare la dreptul de autor, cât și la protecția acestuia întâlnim în următoarele acte normative:

– Codul penal al RM nr.985 din 18.04.2002. În Monitorul Oficial nr.72-74 din 14.04.2009 (art.185¹. Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, art.185³. Declarațiile intenționate false în documentele de înregistrare ce țin de protecția proprietății intelectuale);

– Codul contravențional al RM nr.218 din 24.10.2008. În Monitorul Oficial nr.78-84 din 17.03.2017 (art.96. Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe);

– Legea cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nr.114 din 03-07-2014. În Monitorul Oficial nr.282-289 din 26-06-2014;

– Legea privind protecția mărcilor nr.38 din 29-02-2008. În Monitorul Oficial nr.99-101 din 06-06-2008;

– Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr.161 din 12-07-2007. În Monitorul Oficial nr.136-140 din 31-08-2007;

– Hotărârea Guvernului nr.89 din 10-02-2012 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la înregistrarea obiectelor dreptului de autor și drepturilor conexe. În Monitorul Oficial nr.34-37 din 17-02-2012;

– Hotărârea Guvernului nr.641 din 12-07-2001 despre tarifele minime ale remunerației de autor. În Monitorul Oficial nr.81-83 din 20-07-2001.

De asemenea, menționăm că Republica Moldova este parte a mai multor convenții internaționale, printre care:

– Convenția pentru constituirea Organizației Mondiale pentru Protecția Proprietății Intelectuale (OMPI), adoptată la Stockholm la 14 iulie 1967 (data aderării – 25 decembrie 1991);

– Convenția de la Berna privind protecția operelor literare și artistice (Actul de la Paris din 24 iulie 1971, modificat la 28 septembrie 1979) (data aderării – 2 noiembrie 1995);

– Convenția internațională pentru ocrotirea drepturilor interpreților, producătorilor de fonograme și ale organizațiilor de diviziune, adoptată la Roma la 26 octombrie 1961 (data aderării – 5 decembrie 1995);

– Convenția Universală cu privire la dreptul de autor, adoptată la Geneva la 6 septembrie 1952 – în acțiune pe teritoriul republicii de la data aderării la Convenție a Uniunii Sovietice (27 mai 1973), din competența căreia s-a deprins Republica Moldova [1, p. 270 - 271].

5. Concluzii finale. Scopul prezentului studiu a constatat în studierea bunurilor ca o varietate de obiecte ale raporturilor juridice civile, specificul poziției lor în sistemul obiectelor și particularitățile regimului lor juridic pentru a clarifica prevederile teoretice și a elabora recomandări practice în acest sens.

Importanța clasificării bunurilor în dreptul civil rezidă în atribuirea unui regim juridic specific fiecărui tip de bun, în dependență de semnificația și de problemele care apar în jurul lor.

Caracteristicile regimului juridic al bunurilor le oferă unicitate, care constă în faptul că proprietățile sale tipice nu acționează ca niște reguli speciale, diferite de cele de bază.

Astfel, trăsăturile regimului bunurilor în sine sunt baza, arhetipul, prototipul regimurilor tuturor celorlalte obiecte ale dreptului civil.

În consecință, studiul stării juridice a bunurilor, clasificarea acestora ca una dintre pietrele de temelie ale universului juridic, nu își va pierde niciodată relevanța. În orice caz, va fi atât timp cât umanitatea continuă să se separe de lumea din jur, atâta timp cât o persoană există în lumea lucrurilor.

Bibliografia

1. Ursu V., Chiriac N. *Dreptul civil. Introducere: Manual*. Chișinău: Tehnica-UTM, 2020. - 492 p.
2. *Dicționar juridic LegeAZ*. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/obiectul-raportului-juridic-civil> (vizitat la 10.07.2019).
3. Boroi G. *Drept civil. Partea generală. Persoanele*. București: ALL BECK, 2001. – 296 p.
4. Bîtcă I. *Note de curs. Drept civil. Partea generală*. Chișinău, 2013. – 124 p.
5. *Codul Civil al R.Moldova* nr.1107 din 06.06.2002. Republicat în Monitorul Oficial nr.66-75 din 01.03.2019 art.132.
6. Turianu C. *Curs de drept civil*. Craiova: Universitară, 2005. – 247 p.
7. Baieș S., Roșca N. *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Vol.1. Chișinău: Cartier, 2004. – 400 p.

8. Bunurile –definitia bunurilor <https://www.stiucum.com/drept/drept-civil/Bunurile-definitia-bunurilor33758.php> (vizitat la 12.02.2021)
9. Красавчикова Л.О. *Понятие и система личных неимущественных прав граждан в гражданском праве РФ*. Москва, 1994. – 435 с.
10. Малеин М.Н. *Личные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита*. Москва: МЗ Пресс, 2001. – 244 с.
11. *Legea privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane* nr.42 din 06.03.2008. În: Monitorul Oficial nr.81 din 25.04.2008.
12. *Codul penal al RM* nr.985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial nr.72-74 din 14.04.2009.
13. Charrier Jean-Loup, Chiriac A.. *Codul Convenției Europene a Drepturilor Omului*. Chișinău: Balacron, 2008. – 724 p.
14. *Legea cu privire la arme* nr.130 din 08.06.2012. În: Monitorul Oficial nr. 222-227 din 26-10-2012.
15. Pușcă Andy, Costache Mirela. *Drept civil. Partea generală*. Anul I, semestrul I. Galați: Universitatea Danubis, 2010. – 115 p.
16. *Codul contravențional al RM* nr.218 din 24.10.2008. În: Monitorul Oficial nr. 78 - 84 din 17.03.2017.
17. Palii A. *Dicționar explicativ al limbii române*. Chișinău: Epigraf, 2009. – 2280 p.
18. *Nota informativă la proiectul Legii privind modificarea și completarea Cărții I a Codului Civil al Republicii Moldova, 2016*, http://justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf.
19. Antohi L., Baieș S., Băieșu A. ș.a. *Comentariul Codului Civil al R. Moldova*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2006. – 1265 p.
20. *Codul funciar al RM*, adoptat prin Legea nr.828 din 25.12.1991 // Republicat în M.O. nr.107 din 04.09.2001.
21. *Legea cadastrului bunurilor imobile* nr.1543 din 25.02.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.44-46 din 21.05.1998.
22. *Legea nr.354-XV din 28.10.2004 cu privire la formarea bunurilor imobile*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.233-236.
23. *Codul fiscal al RM* nr. 1163 din 24.04.1997, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Ediție Specială, 08 februarie 2007, p.4.
24. Ungureanu Carmen Tamara. *Drept Civil. Suport de curs* <http://jurnalulsportivului.files.wordpress.com/2012/02/drept-civil-an-i-sem-i-conf-dr-carmen-tamara-ungureanu.pdf>.
25. Diaconu Constantin, Fircă Cristian. *Drept civil. Partea generală. Persoanele*. Curs în tehnologie ID/IFR. București: Editura Fundației România de Măine, 2014. – 360 p.
26. Boroi G., Anghelescu C.A. *Curs de drept civil. Partea generală*. București: Hamangiu, 2012. – 422 p.
27. Jora Cristian. *Unele considerații cu privire la clasificarea bunurilor conform reglementărilor Noului Cod Civil*. http://cogito.ucdc.ro/2012/vol4n1/ro/10_uneleconsideratiicuprivirelaclasificareaabunurilorcristianjora.pdf (accesat: 03.04.2020).
28. Trofimov I. *Dreptul civil. Introducere în dreptul civil*, Academia Ștefan cel Mare a MAI, ed. Adriga Vis, Chișinău S. n., 2020, 250 p.
29. Lupulescu D. *Drept civil. Introducere în dreptul civil*. București: Lumina Lex, 1998. – 239 p.
30. *Legea privind delimitarea proprietății publice* nr.29 din 05.04.2018. În: Monitorul Oficial nr.142-148 din 04.05.2018.
31. Palamarciuc V. *Bunul digital – inovația și dilemele juridice în reforma Codului Civil din Republica Moldova*. <https://juridicemoldova.md/3086/bunul-digital-inovatia-si-dilemele-juridice-reforma-codului-civil-din-republica-moldova.html> (accesat: 03.04.2020).
32. *Legea privind protejarea patrimoniului cultural național mobil* nr. 280 din 27-12-2011. În: Monitorul Oficial nr. 82-84 din 27.04.2011.
33. *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe* nr. 139 din 02.07.2010. În: Monitorul Oficial nr. 191 - 193 din 01.10.2010.